

CAPVT QVARTVM
De Christo vero Deo & homine.

I. Christum eundem verum esse Deum Patri co-
ternum, & verum hominem in tempore.

CVm in Euangelio, in Apostolo, in Prophetis generationem Christi legerimus, vnde audēt dicere creatum esse vel factum? Et quidem in quo creatum legerint, in quo factum considerare debent? Edoctum est enim Dei Filium de Deo esse genitum, de Deo natum. Factum autem in quo legerint diligēter aduertant. Non enim Deus factus, sed Deus Dei Filius natus est. Postea autem secundum carnem homo factus ex Maria est. Si mihi non credunt, credant Apostolo dicenti: *Postquam verò venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere factum sub lege. Filium, inquit, suum, non vnum de multis, non communem sed suum. Suum cum dicit, generationis æternæ proprietatem signauit. Hunc postea factum ex muliere asseruit, vt factura non diuinitati, sed assumptioni corporis ascriberetur. Factum sub lege per obseruatiā legis. Generatio autem illa cœlestis ante legem, ista post legem. Tom. 2. lib. 1. de fide, Cap. 6.

Aduersus Apollinarem legitima circumspectio est, vt consisteamur sicut in Dei forma nihil ei defuit diuinæ naturæ & plenitudinis, sic in illa forma hominis nihil ei defuisse, quo imperfectus homo iudicaretur, qui ideo venit, vt totum hominem saluum faceret, Neque enim decebat vt qui perfectum opus in alijs consummauerat, hoc imperfectum in se esse pateretur. Si enim aliquid ei defuit, non totum redemit, si non totum redemit, fefellit igitur qui dixit ideo se venisse, vt totum hominem saluum faceret. Sed quia impossibile est metiri Deo, non fefellit ergo: quia ita venit, vt totum

Christus Deus Filius, de Deo genitus est, non factus.

** Galat. 4. Apostolus Paulus verum Deum Filium hominis formam assumisse ex muliere asseruit.*

Apollinaris Christum humanam carnem sine anima suscepisse, quemadmodum Arriani opinatur. Augustinus Tom. 6. de heresibus ad Quodumledeū heresi 55. Christi humanitati nihil defuit.

tum redimeret & saluum faceret, totum utique suscepit quod erat humanę perfectionis. *Tom. 3. lib. Epist. 6. Epistola 40.*

At vbi iste sermo ad aures peruenit meas, statim respondi quod eum virus infecerit Apollinare, qui non potest audire quod Dominus noster Iesus pro nobis seruitutem suscepit in istius corporis susceptione, cum Apostolus clamet: *quod formam serui acceperit. Hoc munimentum, hæc sepes est fidei nostræ, qui hanc destruit, destruetur ipse, sicut scriptum est: *Quia destruentem sepem mordebit serpens.

Et paullo post:

Christum Deum & hominem fuisse pulchre ostenditur. Quid enim in eo imminutum est quod nostram seruitutem, nostras infirmitates suscepit? Erat humiliatus, erat in serui forma, sed idem in gloria Dei Patris. Erat vermis in cruce, sed idem dimittebat

* *Esa. 40.*

peccata etiam persecutorum suorum. Erat opprobrium, sed idem maiestas Domini, sicut scriptum est: *Et videbitur maiestas Domini, & videbit omnis caro salutare Dei. Quid amisit cui nihil minus est?

* *Esa. 53.*

*Non habebat quidem speciem neque decorem, sed habebat plenitudinem diuinitatis. Infirmus existimabatur, sed non destiterat esse Dei virtus. Videbatur vt homo, sed fulgebat in terris maiestas diuina & Patris gloria. Vnde pulchre Apostolus eiusdem verbi repetitione vsus est dicēs de Domino Iesu: *Quia cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Quid est in Dei forma, nisi in plenitudine diuinitatis in illa perfectionis diuinæ expressione? Ergo cum esset in plenitudine diuinitatis, exinaniuit se, & accepit plenitudinem naturæ & perfectionis humanæ: sicut Deo nihil deerat, ita nec hominis consummationi, vt esset perfectus in vtraque forma. Vnde & Dauid dicit: *Speciosus forma præ filijs hominum. Concluditur Apollinarista, nec quò se vertat haber, suis clauditur retibus. Ipse enim

* *Philip. 2.*

* *Psal. 44.*

enim dixerat: Formam serui accepit, non seruus lectus est. Iterum ergo interrogo, quid est in forma Dei? In natura Dei. Sunt enim ait Apostolus, * qui *Galat. 4.* nō sunt natura Dij. Quāro quid sit formam serui accipiens? Sine dubio perfectionem naturæ & conditionis (vt dixi) humanæ, vt esset in hominum similitudine. Et pulcre non carnis sed hominum dixit similitudinem, quia in carne eadem. Sed quia sine peccato erat solus, omnis autem homo in peccato, in specie hominis videbatur. Vnde & Propheta ait: Et homo est, & quis cognoscit eum? Homo secundum carnem, sed vltra hominem secundum diuinam operationem. * Denique cū leprosum tangeret, homo *Matth. 8.* videbatur, sed vltra hominem cū emundaret. * Et *Ioan. II.* cū Lazarum fletet mortuum quasi homo flebat, sed supra hominem erat, cū mortuū iuberet vinctis pedibus exire. Homo videbatur cū penderet in cruce, sed supra hominem cū referatis tumulis mortuos resuscitaret. *Tom. 3. lib. 7. Epist. 47.*

An negas etiam Dominum maiestatis esse Spiritum sanctū, cū Dominus maiestatis sit crucifixus, quia natus est de Spiritu sancto & virgine Maria, quia non alter Christus, sed vnus est, & ante secula ex Patre, vt Dei Filius sit natus in seculum, vt homo carnis assumptione generatus. *Tom. 2. lib. 3. de Spiritu sancto, Cap. 23.*

* Apostolus certe qui de eo dixit: Quoniam et si crucifixus est ex infirmitate nostra, viuit tamen ex virtute Dei; ipse dixit, * quia nō diuisus est Christus. ** 2. Cor. 13.* Numquid etiam cū dicimus, quia an imam rationalem & intellectus nostri suscepit capacem, diuidimus eum? Non enim ipse Deus verbum, pro anima rationabili & intellectus capaci in carne sua fuit, sed animam rationabilem & intellectus capace, & ipsam humanam, & eiusdem substantiæ cuius nostræ sunt animæ, & carnem nostræ similem, eiusdemque cuius caro est nostra substantiæ suscipiens Deus verbum, ** 1. Cor. 1.* In eo tantum à nobis Christi-

*Christus animam
rationalem, & carnem
nostræ similem
suscepit.*

his differt, quod vixerit sine ulla labe peccati. cati, quia peccatum ipse non fecit, sed pro nobis peccatum factus est, vt nos essemus iustitia Dei in ipso. *Tom. 2. lib. de incarnat. dominice sacramento, Cap. 7.*

Inclinaui cor meum ad faciendas iustitias tuas propter retributionem.] Cum lego Euangelium, audio Filium Dei carnem summisse de Maria, videor mihi cum Christo ipse descendere. Lego enim eum: Qui cum in forma Dei esset, semetipsum exinaniuit. Ex naniuit autem, vt formam serui acciperet, & specie inuentus vt homo, humiliavit se ad mortem. *Tom. 4. Serm. 14. in Psalmum 118.*

* Ioan. 21.

Anima Christi passionibus obnoxia fuit, diuinitas vero ab iisdem libera semper extitit.

Tristis est, inquit, anima mea.] Et alibi: * Nunc anima mea turbata est valde. Non ergo suscipiens, sed suscepta turbatur. Anima enim obnoxia passionibus, diuinitas libera. Denique: Spiritus promptus, caro autem infirma. Tristis autem est non ipse, sed anima. Non est tristis sapientia, non diuina substantia, sed anima. Suscepit enim animam meam, suscepit corpus meum. *Tom. 5. lib. 10. Comment. in Cap. 21. 1. ca. Vide in eadem sententiam Tom. 1. institut. virginis, Cap. 11. Tom. 2. lib. 2. de sse, Cap. 3. & 4. Lib. de Dominice incarnationis sacramento, Cap. 5. Item Tom. 4. in prefat. enarrationis Psal. 35.*

II. Christum verum Deum nihil lesa diuinitate, integram suscepisse naturam humanam.

Christus cum hominē induit, non labem eternitati intulit, vt spiritum in carnē mutaret. **C**um hominem (Christus) induere dignatus est, non labem eternitati intulit, vt spiritum in carnem mutaret, sed vt suscepto homini immortalitatem atque eternitatem cœlestis vitæ præstaret. Nam & si Apostolus semetipsum exinansse dicit, formam serui suscipiendo, non utique sic exinansum accipimus vt aliud quam fuerat idem spiritus fieret, sed vt seposito interim maiestatis suæ honore humanum corpus indueret, quo suscepto salus gentium fieret.

Maiestas & diuinitas christi

Vt enim sol cum nube tegitur, claritas eius comprimitur

mitur non cecatur: & lumen illud quod toto orbe
 diffusum claro splendore cuncta perfundit, paruo
 admodum obstaculo nubis includitur, non aufer-
 tur: sic & homo ille quem Dominus Iesus, Saluator
 que noster, id est, Deus Dei que Filius induit, Deum
 tamen in illo non interceptit, sed abscondit. Denique
 cum se in monte paullulum extra ipsum hominem
 extulisset, fulgore luminis eius pene obcecati Apo-
 stoli, in terram quippe homines ceciderunt, pericli-
 tati vitam nisi eis Dominus compresso rursum ma-
 iestatis suæ honore vt misericors subuenisset, secun-
 dum illam sententiam: * Nemo vidit Deum & vi-
 xit. Vt ergo claritas Solis cum vsque ad nostros
 emicat visus sibi salua est, quia quod non videtur in-
 firmitatis est nostræ quorum oculos nubium textit
 obscuritas, ita probat se non suo detrimento proprij
 latuisse fulgoris, sed carnis, vt dixi, beneficio, cuius
 causa Filius Dei, Filius hominis esse sustinuit, Nemp-
 e enim de Spiritu Dei concepit, & quod conce-
 pit hoc peperit, id est, Deum homini suo (vt iam
 dixi) sociatum, sicut ipse dixit: * Quod nascitur de
 carne caro est, & quod nascitur de spiritu, spiritus
 est, quia Deus spiritus est, & de Deo natus est. Sicut
 & Angelus ad Mariam virginem dicit: * Spiritus
 Dei veniet in te, & virtus altissimi obumbrabit te.
 Propterea quod nascetur ex te sanctum vocabitur
 Filius Dei. Vides ergo ipsum Spiritum, id est, Filiū
 Dei venisse ad virginem, & inde Dei & hominis Fi-
 lium processisse. Nec tamen ipso indumento carnis,
 Dei Filium esse mutatum, sed eundem ipsum esse in
 homine, qui fuerat ante mundum cum Patre, per
 quem facta sunt omnia, & sine quo factum est nihil,
 sicut Euangelista ait: Mundus per ipsum factus est,
 & mūdus eū non cognouit. Caterū amentis est cre-
 dere ab eo posse liberari, qui vt liberaret amissus est,
 vt nasceretur oppressus est, vt immortalitatē redige-
 ret transiit ad mortē. Sed absit hæretice, vt sensus tuę
 iniquitatis à Catholicis admittatur. Nos enim credi-

*sti quomodo lã
 tuerit sub hu-
 manitate.*

*Noſtri cauſſa
 Chriſtus diu-
 nitatē occul-
 tavit.*

** Ioan. I.*

** Ioan. 3.*

** Luca. 1.*

*Absurdissimū
 est Christi di-
 uinitati quic-
 quā decessisse
 cum hominem
 assumere.*

mus immutabilem & inconvertibilem, verbum & Spiritum, id est, Filium Dei, qui cum hominẽ in-
duduit non statum vertit, non ordinem perdidit, non
substantiam immutauit, sed illuuias eiusdem corpo-
ris æterno claritatis suæ lumine illustrauit, vt ad nos
per tramitẽ corporis eius lux sancti Spiritus & æter-
næ vitæ gratia redundaret. *Tom. 2. lib. de fide contra Ar-
rianos, Cap. 8.*

Itaque in illo velut contemptibili corpore præua-
luisti, inquit, (Iacob ad Ioseph) propter benedictio-
nem vberum & vuluæ. Benedictiones patris tui &
matris vbera, vel duo testamẽta dixit, quorum alte-
ro annunciatus est, altero demonstratus. Et bene
vbera, quoniam velut quodam nos spiritali lacte nu-
tritos educauit, & obtulit Deo filios. Vel Mariæ di-
cit vbera, quæ vere benedicta erant, quibus sancta
virgo populo Domini potum lactis immulst. Vnde
& illa mulier in Euangelio ait: * Beatus venter qui te
portauit, & vbera quæ suxisti. Quod autem ait: Vul-
uæ benedictionem patris tui & matris. Si vuluam so-
lam Mariæ velimus intelligere, cur vtrumque bene-
dictione coniunxerit, latebit causa. Poruit enim di-
cere de sola vulua matris. Sed pulcrius arbitror, vt
secundum spiritale mysterium intelligamus vtram-
que generationem Domini Iesu: & secundum diui-
nitatem: & secundum carnem, qui ante secula est ge-
neratus ex Patre. Vnde & Pater ait: * Eructauit cor
meum verbum: eo quod ex illa intima, eo quod irre-
prehensibili Patris processit substantia, & in ipso est
semper. Vnde & Euangelista ait: * Deum nemo vidit
vmquam, nisi vnigenitus Filius qui est in sinu Patris
ipse enarrauit. Sicut ergo sinus Patris spiritalis, in-
telligitur intimum quoddam paternæ caritatis na-
turæque secretum, in quo semper est Filius, ita etiã
Patris spiritalis est vulua, interioris arcanũ, de quo
tamquam ex genituali aluo processit Filius. Denique
diuerse nunc legimus vuluam Patris, nunc cor eius
quo verbum eructauit, nunc os eius ex quo iustitia
processit,

*Vbera B. Ma-
ria virginis
sancta sunt.
* Lucæ 11.*

** Psal. 44.*

** Ioan. 1.*

processit, ex quo prodiit sapientia, sicut ipse ait: * *Ecclesi. 24.*
 Ex ore altissimi prodiit. Ita cum vnum non definitur, & vnum omnia sonant, spiritale magis mysterium generationis paternæ quam membrum aliquod corporale significat. Sed sicut illam ex Patre generationem intelligimus, ita etiã ad consummationem fidei generationem Mariæ intelligamus, quando benedicitur vulua matris, illa vtiq; Mariæ virginalis, quæ nobis edidit Dominum Iesum. De quo partu, dicit Dominus per Hieremiam prophetam: * *Hierem. 1.*
 Priusquam te formarem in vtero noui te, & priusquam exires de vulua matris sanctificauit te. Geminam igitur Propheta in Christo substantiam declarauit, diuinitatis & carnis, alteram ex Patre, alteram ex virgine, ita tamen vt non exfors suæ esset diuinitatis cum ex virgine nasceretur, & esset in corpore. *Tom. 4. Cap. II. de benedictionibus Patriarcharum.*

Christi duplex generatio.

III. *Naturam humanam in persona Christi nullo modo cum eius diuinitate fuisse confusam.*

Seruemus distinctionē diuinitatis & carnis, vnum in vtraque loquitur Dei Filius, quia in eodem vtraque natura est. Et si idem loquitur, non vno semper loquitur modo. Intende in eo nūc gloriam Dei, nunchominis passiones, quia quasi Deus loquitur quæ sunt diuina, quia verbum est: quasi homo dicit quæ sunt humana, quia in mea substantia loquebatur. * *Hic est panis viuus qui descendit de cælo. Panis hic caro est, sicut ipse dixit: Hic panis quem ego dabo, caro mea est. Hic est qui descendit, hic est quē Pater sanctificauit & misit in hunc mundum. Hæc ipsa littera nos docet, sanctificatione non diuinitatem eguisse, sed carnem. Denique ipse Dominus dicit: Et ego memetipsum sanctifico pro ipsis: vt agnoscas quod & sanctificatur in carne pro nobis, & diuinitate sanctificat.* *Tom. 2. lib. 2. de fide, Cap. 4.*

Retinenda est distinctio diuinitatis et carnis in Christo.

* *Ioan. 6.*

Sanctificatio ne Dei Patris, egebat Christus, non diuinitas, sed humanitas.

Considera

Scriptura familiaris est scriptura pro præteritis dicere, & scriptura pro præteritis dicere.

Considera quòd moris est scripturis diuinis, & scriptura pro præteritis dicere, & geminam in Christo significare substantiam, diuinitatis & carnis, ne quis aut diuinitatem neget eius aut carnem. *Tom. 2. lib. 30 de fide, Cap. 4.*

Eustychianorū heresim inferna euomuerūt. videtur isto testimonio D. Leo Magni Epist. 97.

Ex naturarū in Christo confusione quàm impia dogmata consequantur.

Sed dum hos redarguimus, emergunt alij qui carnem Domini dicant & diuinitatem vnus esse naturam. Quæ tantum sacrilegium inferna vomuerunt! Iam tolerabiliores sunt Arriani, quorum per istos perfidiæ robur adolescit, vt maiore contentione asserant Patrem & Filium & Spiritum sanctum vnus non esse substantiæ, quia isti diuinitatem Domini & carnem substantiæ vnus dicere tentauerunt. Deinde cum isti dicant, quia verbum in carnem, capillos, sanguinem & ossa conuersum est, & à natura mutatum est, proprie datur illis locus vt infirmitatem carnis ad infirmitatem diuinitatis quadam facta diuinitatis naturæ mutatione derorqueant. Sunt etiam qui in tantum impietatis prodierint, vt putent quia diuinitas Domini circumcisa est, & imperfecta de perfecta facta est, & in ligno non caro, sed illa operatrix omnium substantia diuina, in carnis specie coagulata pendebat. Quis autem non horrescat? quis audiat quia nõ ex Maria virgine, sed ex diuina substantia passibilem sibi carnem fecerit Dei verbum? Quod asserendo eò prolabantur, vt non ex tempore corpus Domini esse susceptum, sed coæternū Dei verbo semper fuisse contendant. Horum omnium auctores sunt, qui diuinitatem & carnem Domini vnus naturæ fuisse dixerunt. *Tom. 2. lib. de incarnationis dominicæ sacramento, Cap. 6.*

Christus non diuiditur, cum vtraque illius natura asseritur.

Caro ipsius (Christi) & anima, eiusdem est cuius animæ nostræ caro quæ substantiæ. Nec timeo ne retrada videar inducere. Nos enim vere solam qui hoc asserimus, colimus Trinitatem. Non enim Christum diuido, cum carnis eius diuinitatisque distinguo substantiam, sed vnum Christum cum Patre & Spiritu Dei prædico, & illos magis qui carnem Christi

Cap. IIII. De Christo vero Deo & ho.

Christi vnus cum diuinitate eius dicunt esse substantiæ, tetra da inducere demonstrabo. Non enim quod eiusdem substantiæ est, vnus, sed vnū est. Nam vtique Filium eiusdem cum Patre substantiæ consistentes in tractatu concilij Nicæni, non vnā personam, sed vnā diuinitatem in Patre & Filio crediderunt. Ergo cū dicunt eiusdem carnem, cuius & Filius Dei erat, fuisse substantiæ, ipsi quod nobis obijciunt, ineprijs vanæ assertionis incurrunt, vt diuidant Christum. Itaque quartum increatū quod adoremus inducunt, cū sola increata sit diuinitas Trinitatis. Tom. 2. lib. de incarnationis dominice sacramento, Cap. 7.

IIII. Confutantur argumenta eorum qui Christum Patri consubstantialem negant.

Sed vt omne mysterium hæresis Arrianæ traduscā, cur nolint Filium de Patris substantia credi, breuiter intimabo. Aiunt enim: * Cū sit Deus Pater omnipotens, inuisibilis, inconuertibilis, immutabilis, perfectus, semper idem, æternus: Filius vero visibilis, quia sæpe patribus visus, & conuertibilis, atque mutabilis, quia in varijs figuris quibusque sese monstrauit. Qui si de Patris, inquit, esset substantia, numquam fieri posset, vt ante carnis assumptionem aut visibilis aut mutabilis cerneretur, quin potius in æqualitate qua Pater est permanisset, ex cuius substantia erat: quia quod de Patre est nec videri nec mutari nec conuerti posse credendum est. * Accedit ad causam, cū illapsus est in Mariam, cū virginis vterum oppleuit, aliud vtique ex illa quā quod venerat natum est. Vnde iam inquit corrupta substantia statim vertit ordinem, perdit continuo immutationem, ipsa formando de Deo in hominem, de spiritu in carnem. Et vtique translatio omnis interentio est pristini.

Filius Patris
dissimilis in-
xia Arrianor
* 1. Arg. Arr.
аногит.

* 2. Arg. Arr.
аногит.

Ac per hoc aiunt: Si Filius de Patris substantia esset, iam & Patrem minorem videri substantiæ suæ vel traditione vel sine, & proinde Filium ex alia substantia credere maluerunt, quod cõuerti & mutari & videri possit, quia hoc de Patris substantia credi nõ liceat. Hęc est causa erroris, hęc origo hęresis Arrianæ, dum non intelligunt virtutem Dei, neque tanti sacramenti dispositionem agnoscut, cur Deum humanis conditionibus comparent. Quibus primo

*Dissoluntur
argumenta,
quæ Arriani
Catholicis cõ-
tra Christi cõ-
Patre equali-
tatem obijci-
unt.*

* Psal. 101.

In loco Filium Dei non ita visum vt Deus erat, sed vt homo capere poterat de Deo. Deinde varijs figuris non immutabilem & conuertibilem ipsum esse, sed hoc esse potentia Dei, vt cum se singulis prout vult reuelare dignatur, habitum mutet non substantiam vertat, nec proprietatem qualitatis amittat, sed iuxta meritum videntis temperamentum maiestatis adhibeat, ipse tamẽ idem vt semper est in substantiæ suę proprietate permaneat. Sicut scriptum est: * Mutabis eos & mutabuntur, tu autem idem ipse es & anni tui non deficient. Nam & si multa sunt ex his quæ in hoc mundo videntur, quę ex alio conuertantur in aliud, vt desinant esse quod erant, & hoc sint quod retro non fuerant, vt limus cum in hominem figuratur, limus iam esse definit, aut pisces aut aues cū de aqua procedunt ex eo iam non aqua, quia aliud, vt lutum figuli cum solidatur in testam, vt lapis cum dissoluitur decoctus in calcẽ, vt arena cum mutatur in vitrum, & cætera, quæ longum est recensere. Sed multum interest, stulte hæretice, inter ea quę facta sunt, & eum qui omnia quemadmodum voluit fecit. Quæ facta sunt, a scriptę conditioni deseruiunt, qui vero fecit suæ voluntatis & proprii iuris est. Neque potest in aliud quàm quod est aliquo cogente mutari, sed prout vult & cui vult se demonstrat. Nam si Angeli in figura hominum sæpe sunt visi, & tamen aliud non sunt quàm quod se esse norunt, neque substantiam mutã cum formam humani corporis sumunt: quanto magis ipse Domi-
nus

*Angeli substã-
tiam non mu-
tant cum for-
mam humani
corporis su-
munt.*

nus noster qui omnia fecit, qui ipsis Angelis vt hoc possent sua institutione cōcessit? Huc accedit quòd sic Filium Dei vt iam dictum est visum à patribus approbamus, vt non totum in illo quod Deus est videretur, sed dispositiones rerum futurarum, quæ suis quibusque temporibus complenda erant, in illo per imaginem cernerentur. Nam quis Filium Dei videre potuit antequam conspicibilem materiam sicut ei placuit assumfit, vel ipsum hominem induere dignatus est? Qui etsi Abrahæ visus est, sed in forma humani corporis visus est, quo scilicet postremis temporibus in homine venturus esse demonstraretur. Iacob etiam alibi in Angelo, alibi æque videtur in homine. Qui ideo se in Angelo demōstrauit, vt nuncium se magni consilij indicaret. In homine vero cū quo & colluctatus fuisse describitur, vt imaginē future colluctationis quam cum Israel habiturus erat, cū secundum hominem aduenisset indicaret. Sed vt Dominum crederet cum quo tāto certamine sub figura hominis luctabatur Israel, id est homo videns Deum, nomen accepit. *Vidi, inquit, Deum facie ad faciem, & salua facta est anima mea: Et vt qui figuram hominis viderat quam Deus Dei Filius induerat. Moysi in rubo in flāma ignis apparuit, vt lumen credentibus, incredulis iudicium demonstraret, quia Christus credentibus salus est, non credentibus pœna, vt Apostolus ait: *Alijs odor eius vitæ in vitam, alijs odor mortis in mortem. *Populum Israel in columna nubis per diem, & per noctē in columna ignis, quasi dux itineris præcedebat, vt baptismi gratiam per nubem & ad donum sancti Spiritus per ignem ostenderet. Quia Apostolus Paullus in nube patres baptizatos scribit. Et Spiritum sicut ignē esse, Apostolorum Acta declarant. Vides ergo per omnia hæretice characteres diuinarum Scripturarū in honorem Dei patribus præostensos, non tamen ipsum Deum, vt est, proprie reuelatum. Denique dū Moyses oraret vt faciem Dei pure videret, quid ad

*Abrahamo
cur Deus in
humana forma
visus.*

*Deus cur Iacob
in specie Angeli
apparuerit, & cum eo
tamquam homo
luctatus
fuerit.
* Gen. 32.*

*Moysi Deus in
flamma ignis
apparuit.
* 2. Cor. 2.
* Exo. 13.*

*Apostolis Deo
in forma
ignis apparuit*

* Exo. 33.

illum continuo Deus? * Non poteris, inquit, videre faciem meam. Non enim videbit homo faciem meam & viuet. Hoc ipso quod negatur aspectus, claritas assignatur, quæ scilicet tanta est, quanta credenda est quæ inuisibilis indicatur. Cum ergo Moyſes & situm cœli & ordines mundi, & elementorum vices, totius denique orbis ornamenta digesserit, indicarit, expresserit, cui ipse Dominus testimonium perhibuit dicens: * Nemo erit ex Prophetis, vt seruus meus Moyſes, cui facie ad faciem, ore ad os locutus sum, Deum tamen pure videre non potuit,

* Num. 12.

*Moyſes Deum
vt eſt, videre
non potuit.*

Merito quidem prophetia omnium dignus, sed non vsque adeo vt intueri Deum valeret, quia homo tantummodo eſet. Et vtique hæc omnia Filij verba defendimus, quem in monte Sina cum Moyſe locutum eſſe ſcimus, qui agendis explicandisque rebus à Patre aduenerat, quia omnia à principio per ipsum & ordinari & explicari & manere conuenerat, vt habendi Filij hæc præcipua ratio conſtaret. Et tamen ſi viſus accipitur, vt alicuius conſpicabilis vt dixi materiae diſpoſitione aſſumpta videretur, ſalua ſcilicet inuisibilitate eius, quam à conſpectu omnium maietas interfuſa ſepoſuit. Non enim ſic humanis aſpectibus reuelatus eſt, vt tota in illo deitas appareret, ſed ad vicem ſpeculi cum conceptos intra lucem ſuam vultus quaſi ad plenam effigiem hominis includit, ita maietas eius præeunte fulgore intra id viſum eſſet, quod imaginè veritatis non ipſum Deum proprie demonſtraret. Sic & cum hominem induere dignatus eſt, non labem aternitati intulit, vt ſpiritum in carnem mutaret, ſed vt ſuſcepto homini immortalitatem atque aternitatem cœleſtis vitæ præſtaret. Nam & ſi Apoſtolus ſemetipſum exinanitſe dicit, formam ſerui ſuſcipiendo, non vtique ſic exinanitum accipimus vt aliud quam fuerat idē ſpiritus fieret, ſed vt ſepoſito interim maietatis ſuæ honore humanum corpus indueret, quo ſuſcepto ſalvus gentium fieret. Vt enim ſol cum nube tegitur, claritas

*Chriſtus dum
hominem induit,
nullam
labem aterni-
tati intulit.*

claritas eius comprimitur non cœcatur, & lumen illud quod toto orbe diffusum claro splendore cuncta perfundit, paruo admodum obstaculo nubis includitur, non auferitur: sic & homo ille quem Dominus Iesus Saluator que noster, id est, Deus Dei que Filius induit, Deum tamen in illo non intercepit, sed abscondit. Denique cum se in monte paullulum extra ipsum hominem extulisset, fulgore luminis eius pene obcœcari Apostoli, in terram quippe homines ceciderunt, periclitati vitam nisi eis Dominus cōpresso rursus maiestatis sue honore vt misericors subuenisset, secundum illam sententiam: * Nemo vidit Deum & vixit. Vt ergo claritas solis cum vsque ad nostros emicat visus sibi salua est, quia quod non videtur infirmitatis est nostræ quorum oculos nubium textit obscuritas: ita probat se non suo detrimento proprij latuisse fulgoris, sed carnis vt dixi beneficio, cuius causa Filius Dei, filius hominis esse sustinuit. Nempe enim de Spiritu Dei virgo concepit, & quod concepit hoc peperit, id est, Deum homini suo, vt iam dixi sociatum: sicut ipse dixit: * Quod nascitur de carne, caro est, & quod nascitur de spiritu, spiritus est, quia Deus spiritus est, & de Deo natus est. Sicut & Angelus ad Mariam virginem dicit: * Spiritus Dei veniet in te, & virtus altissimi obumbrabit te. Propterea quod nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei. Vides ergo ipsum Spiritum, id est Filium Dei venisse ad virginem, & inde Dei & hominis filij processisse. Nec tamen ipso indumento carnis Dei filium esse mutatum, sed eundem ipsum esse in homine qui fuerat ante mundum cum Patre, per quem facta sunt omnia, & sine quo factum est nihil, sicut Euangelista ait: * Mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit. Ceterum amenitatis esse credere ab eo posse liberari, qui vt liberaret amissus est, vt nasceretur oppressus est, vt immortalitatem redigeret transiit ad mortem. Sed absit heretice vt sensus tuæ iniquitatis à Catholicis admittatur.

*Divinitas sub
humanitate
latuit quem
admodum sol
sub nube.*

* Ioan. 1.

* Ioan. 3.

* Luca 1.

*Indumento car
nis Filius Dei
non est mutatus.*

* Ioan. 1.

tatur. Nos enim credimus immutabilem & inconvertibilem, verbum & spiritum, id est Filium Dei, qui cum hominem induit non statum vertit, non ordinem perdidit, non substantiam immutavit, sed illu-
 vias eiusdem corporis æterno claritatis suæ lumine illustravit, vt ad nos per tramitem corporis eius lux sancti Spiritus & æternæ vitæ gratia redundaret. Quem etsi passum credimus & sepultum, sed homo ille passus est quem Filius Dei suscepit, quem induit, quem portavit. Sed quia totum ad auctorem referebatur quicquid homo ille patiebatur, ideo mors & passio Domini iudicatur: Nam constat immortalis esse quod Dei est, hominis quod caducum. Tertia quoque die resurrexit, non Deus in hominem, sed homo potius in Deum. Ascendit in cælos, obtulit Patri suo hominem illum gratissimum munus, confedit ad dexteram Patris, secundum quod scriptum est: * Dixit Dominus Domino meo, sede ad dexteram meam. Misit nobis Spiritum sanctum de propria sua & ipsa vna substantia sua protectorem, sanctificatorem, & deductorem in vitam æternā, sicut scriptum est in voce Dei: * Effundam de Spiritu meo super seruos meos & ancillas meas. Et iterum: Spiritus ex me prodijt. Et ipse Dominus Saluatorque noster: De meo inquit accipiet. Et ex eo vtique quod est Filius, quia & Filius de eo quod Pater est. Exinde præfinito tempore venturus viuos mortuosque iudicaturus, vt reddat credentibus præmia, non credentibus vero supplicia. Cuius regnum æternum, immortale, nec initium habet nec terminum, cui est honor & gloria in secula seculorum. Tom. 2. lib. de fide contra Arrianos, Cap. 8.

* Psal. 109.
 Spiritus sanctus
 protector
 & deductor
 noster est in
 vitam æternā
 * 1. Cor. 12.

V. Recensentur hereses qua pugniant cum Christi
 diuinitate & humanitate.

Gentiles.

Asertio nostræ fidei hæc est. Vt vnum Deum esse dicamus. Neque vt gentes filium separemus. Neque

Neque vt Iudæi natum ex Patre ante tempora, & ex Iudæi.
virgine postea editum denegemus. Neque vt Foti-
nus initium Filij ex virgine disputemus. Tom. 2. lib. 1.
de fide, Cap. 1. Et lib. 2. de fide, Cap. 4.

Scriptum est: *Dominum Deum tuum adorabis, & * Matth. 4.
illi soli seruias. Nūquid cōtra legem Propheta senti-
ret, qui sub lege regnaret? Excluditur Arrius quod Fi-
lium sedere audit ad dexteram Patris, vt si ex vsu ar-
gumētetur humano, ipse se perimat, & venenum sac-
rilegæ disputationis suæ in se refundat, vt dum ine-
qualitatem Patris & Filij ex cōsuetudine hominum
interpretatur, in vtroque à vero deuius eum præfer-
rat, cui derogat, confessurus priorem quem audit ad
dextram. Excluditur etiam Manichæus. Non enim
negat esse se Dauid filium secundum carnem, vt po-
te qui clamantibus cœcis: * Iesu fili Dauid miserere * Matth. 20.
nobis, & delectatus est fide, & stetit, & curauit eos:
Sed negat hoc suæ esse æternitatis, si Dauid solius fi-
lius à perfidis nominetur. Nam Filius Dei est contra
Hebionem. Filius Dauid est contra Manichæos. Fili-
us Dei est contra Fotinum. Filius Dauid est contra
Marcionem. Filius Dei est contra Paullum Samosa-
tenum. Filius Dauid est contra Valentinum. Filius
Dei est contra Arrium atque Sabellium gentilis er-
roris hæredes. Dominus Dauid est contra Iudæos.
Qui Dei Filium in carne cernentes, hominem tan-
tummodo impio furore credebant. Tom. 2. lib. 5. de fide, Iudæi.

Cap. 4.

Dicitur hoc (Si recte offeras recte autem non di-
uidas, peccasti, quiesce) Valentino & Manichæo, qui
non putauerunt veritatem carnis humanæ à Chri-
sto esse susceptam. Paullus quoque Samosatenus &
Basilides in eadem sententiæ sorte numerantur. Tom. 2. lib. 5. de incarnat. dominicæ sacram. Cap. 2.

Aduersus Apollinarem legitima circūspectio est,
vt consiteamur sicut in forma Dei nihil ei defuit di-
uinæ naturæ & plenitudinis, sic in illa forma homi-
nis nihil ei defuisse, quo imperfectus homo iudica-

retur, qui ideo venit vt totum hominem saluum faceret. *Tom. 3. lib. Epist. 6. epist. 40.*

At vbi iste sermo ad aures meas peruenit, statim respondi quòd eū virus infecerit Apollinare, qui nō potest audire quòd Dominus noster Iesus pro nobis seruitutem susceperit in istius corporis susceptione, cūm Apostolus clamet: * quòd formam serui acceperit. *Tom. 3. lib. 7. Epistolarum, epist. 47. Vide lib. Epistol. 10. epist. 81.*

* *Philip. 2.*

V I. Christum mediatorem Dei & hominum esse, & sine illo neminem posse consequi salutem.

Christus aduocatus noster apud Deum Patrem.
* *Matth. 25.*

NON est finis labori eius, quia pro omnibus aduocatus noster est apud Patrem, & infirmitates nostras susceperit, & pro nobis dolet & infirmatur, sicut ait: * Aeger eram & non visitastis me, cuius oculus non fatiatur diuitijs, quia ipse est altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, in quo sunt thesauri mysteriorum cœlestiū. *Tom. 1. lib. de instit. virg. Cap. 11.*

Videte mysterium, venit Dominus noster Iesus Christus ad piscinam, multi ægri iacebant. Et facile ibi multi ægri iacebant vbi vnus tantummodo curabatur. Deinde ait ad illū paralyticum: Descende. Ait ille: Hominem nō habeo. Vide vbi baptizaris. Vnde fit baptisma, nisi de cruce Christi, de morte Christi. Ibi est omne mysteriū, quia pro te passus est. In ipso redimeris, in ipso saluaberis. Hominem, inquit, non habeo, hoc est, * quia per hominē mors, & per hominem resurrectio mortuorum. Non poterat descēdere, non poterat saluari qui nō credebat quòd Dominus Iesus carnē suscepisset ex virgine. Hic autē qui operiebatur mediatorē Dei & hominum, hominē Iesum expectās eū de quo dictū est: Et mirret Dominus hominē qui saluos faciat eos, dicebat hominem nō habeo, & ideo ad sanitatē meruit peruenire, quia credebat in aduenientē. *Tom. 4. lib. 2. de sacram. Cap. 2.*

Vnus enim Deus, vnus & mediator Dei & hominū, homo Christus Iesus.] Dei & Christi vnā significat

Baptismatis vis & efficacia ex merito Christi dependet.

* *I. Cor. 15.*

Sine fide in Christum mediatorem, nemo saluari potest.

cat esse voluntatē in saluādis hominibus: Vnde Deū Patrem, quia ab ipso est omnis auctoritas, vnum esse fatetur, & vñū mediatorē Dei & hominū Christum Iesum. Misus enim à Patre factus arbiter reconciliauit Deum & homines, reformādo eos ad agnitioē eius. Quia enim vnus est Pater & Filius, non persona sed indifferenti natura: vt arbiter esset Dei & hominū, Filius Dei assumpta carne homo natus est, vt mediator Dei & hominū homo esset Christus Iesus, id est, nō sine diuinitate, quia in Deo homo erat, & Deus in homine, vt ex vtroq; esset mediator & vtrumq; reconciliaret in se primū hoc fecit. Nō enim poterat vnitatē Dei custodiens mediator Dei & hominū vocari, quasi alius esset Deus qui dissidentem hominē à Deo in gratiam reuocaret: sed homo qui legem datam non praterirer factus est arbiter inter eum qui peccauit, & inter illum qui peccare ignorat, vt hic ignosceret, & homo de cetero in Dei hōde maneret. Tom. 5. in caput 2. Epist. 1. ad Timoth.

Vnus mediator
noster
Christus Iesus

VII. Humanitas in Christo qua ratione adoranda.

Sed ne forte propositum aliquos praterfugere videatur exemplum, qua ratione ad incarnationis dominicæ sacramentum spectare videatur quod ait Propheta: * Adorate scabellum pedum eius, consideremus. Non enim ex vsu hominum æstimare debemus scabellum. Neque enim corporalis Deus, aut non immensus, vt tamquā fulcrum pedibus eius scabellū subiectum putemus. Neque adorandum quicquam prater Deum legimus, quia scriptum est: * Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruiēs. Quo modo ergo aduersus legem Propheta præciperet sub lege nutritus & eruditus in lege? Non mediocris igitur quæstio, & ideo diligentius consideremus quid sit scabellum. Legimus enim alibi: * Cælū mihi thronus, terra autem scabellum pedum meorum. Sed nec terra adoranda nobis, quia creatura est Dei. Videamus tamē ne terram illam dicat adorandā Pro-

* Psal. 98.

Deus corporalis
non est.

Solus Deus
adorandus.
* Math. 4.

* Esa. 66.

Christus in sacramento Eucharistie adorandus. pheta quam Dominus Iesus in carnis assumptione suscepit. Itaque per scabellum terra intelligatur, per terram autem caro Christi, quam hodie quoque in

Apostolorum exemplū inuitat oēs Christianos ad adorandū Christi corpus in Eucharistia.

* *Luce 1.*

mysterijs adoramus, & quā Apostoli in Domino Iesu, vt supra diximus, adorarunt. Neque enim diuinus Christus, sed vnus. Neque cū adoraretur, tamquā Dei filius, natus ex virgine negabatur. Cū igitur incarnationis sit adorandum sacramētum, incarnatio autem opus Spiritus sit, sicut scriptum est: * Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei: haud dubie etiā sanctus Spiritus adorandus est, quādo adoratur ille qui secundum carnem natus ex spiritu est. *Tom. 2. lib. 3. de Spiritu sancto, Cap. 12.*

VIII. *Christum passum fuisse secundum humanam naturam, non secundum diuinam.*

Christus secundum naturam humanam non diuinā passus.

* *Psal. 21.*

* *Galat. 5.*

* *1. Pet. 4.*

VThomo (Christus) dubitat, vt homo turbatur. Non turbatur virtus, non turbatur eius diuinitas, sed turbatur anima, turbatur secundū humanę fragilitatis assumptionem. Et ideo quia suscepit animam, suscepit & animę passionem. Nō enim eo quod Deus erat, aut turbari aut mori posset. Denique, * Deus Deus, inquit, meus, quare me dereliquisti? Vt homo ergo loquitur, meos circumferens metus, quōd in periculis positi à Domino desererent nos putamus. Vt homo turbatur, vt homo flet, vt homo crucifigitur. Sic enim & Apostolus Paulus dixit: * Quia Christi carnem crucifixerunt. Et alibi Apostolus Petrus ait: * Christo passo secundum carnem. Caro igitur est passā, diuinitas autem mortis libera, passioni corpus, naturę humanę legi concessit. An vero mori diuinitas potest, cū anima non possit? Nolite, inquit, timere eos qui corpus possunt occidere, animam autem non possunt. Si ergo anima occidi non potest,

potest, quomodo diuinitas potest? Tom. 2. lib. 2. de fide, Cap. 3.

Vnde illud quod lectum est, Dominum maiestatis crucifixum esse, non quasi in maiestate sua crucifixum putemus: sed quia idem Deus, idē homo: per diuinitatem Deus, per susceptionē carnis homo Iesus ait, Dominus sus Christus: Dominus maiestatis dicitur crucifixus, quia confors vtriusque naturæ, id est humanæ atque diuinæ, in natura hominis subiit passionem, vt in discrete & Dominus maiestatis dicitur esse qui passus est, & Filius hominis, sicut scriptū est, qui descendit de cælo. Per naturam igitur hominis & dubitauit & tædruit, & resurrexit. Quod enim cecidit, hoc resurrexit per naturam hominis. Tom. 2. lib. 2. de fide, Cap. 4.

Detestandi Iudæi qui carnem Domini crucifixerunt, detestabiliores tamen eos arbitror, qui diuinitatem Christi cruci subditam crediderunt. Tom. 2. lib. 3. de fide, Cap. 3.

Moriebatur (Christus) secundum nostræ susceptionem naturæ, & non moriebatur secundum æternæ substantiam vitæ, & patiebatur secundum corporis susceptionem, vt suscepti corporis veritas creditur, & non patiebatur secundum verbi impassibilem diuinitatem quo torius exors doloris est. Denique idem dicebat: *Deus Deus meus respice in me, quare me dereliquisti? quia secundum carnem relictus est, qui secundum diuinitatem nec deseri potuit nec relinqui. Idem etiam dicit: Longe à salute mea, verba delictorum meorum, hoc est, non capiatur qui audit, quare me dereliquisti, sed intelligat quòd secundum carnem ista dicantur, quæ longe à plenitudine diuinitatis aliena sunt. Aliena sunt enim à Deo verba delictorum, quia aliena sunt & delicta verborū. Sed quoniam delicta aliena suscepti, etiam delictorum alienorum verba suscepti, vt derelictum me à Patre Deo esse dicam, qui apud Deum semper sum. * P'sal. 21.

Erat igitur immortalis in morte, impassibilis in passione.

Quomodo intelligendū sit quod Apostolus ait, Dominus num maiestatis crucifixus.

Impijssima hæresis est, Christi diuinitatem in cruce passam esse qui hunc errorem Musculo & Isebio tribuant, quòd admodum anno tantum Ericcius lib. 3. de medicatore.

Moriebatur Christus secundum susceptionem nostræ nature, nō secundum vitæ substantiam. Christus immortalis in passione.

* *Matth. 27.*

sione. Etenim quasi Deū non cepit mortis ærumna, & eundem quasi hominem inferna viderūt. * Denique emisit spiritum, & tamen quasi arbiter exuendi suscipiendique corporis, emisit spiritum, non amisit, pendebat in cruce, & omnia commovebat. Tremebat in ligno, quem totus tremebat hic mundus. Erat inter supplicia, excipiebat vulnera, & regnum cælesti donabat. Peccatum omnium factus, peccata generis abluēbat humani. Postremo mortuus est. Et secundo & tertio exultans atque ouans dico, mortuus est: vt illius mors vita fieret mortuorum. Sed

Christus defunctus defunctorum sepulchra referabat.

nec sepulchrū quidem eius miraculo carer. Nam cum esset vnctus à Ioseph & in eius monumēto sepultus, nouo opere quodam ipse defunctus defunctorum sepulchra referabat. Et corpus quidē eius iacebat in tumulo, ipse autem inter mortuos liber, remissionē in inferno positus, soluta mortis lege donabat. Erat enim caro eius in monumēto, sed virtus eius operabatur è cælo. Ostendebatur omnibus per corporis veritatē, quia nō caro erat verbū, sed caro erat verbi. Caro quidem guttauit mortē, sed impassibilis Dei virtus, & si exiit corpus, nullum de corpore Deo damnū. Cur diuinitati attribuis ærumnas corporis, & infirmum doloris humani diuinæ connectis nature?

Caro Christi gustauit mortem, Dei autē virtus impassibilis fuit.

Citantur hæc verba à Gelasio lib. de duabus naturis.

* *Ioan. 12.*

* Nunc anima, inquit, mea turbata est, nō sapientia: Immutabilis enim manebat sapientia, etsi circumdaretur amictu carnis. Nam in illa serui forma erat veri luminis plenitudo, & cum se exinaniuit lumen erat. *Tom. 2. lib. de dominicæ incarnat. sacramento, Cap. 5. Vide plura in hanc sententiam Tom. 2. lib. 1. de fide, Cap. 2. Tom. 5. lib. 4. Commentar. in cap. 4. Lucæ, & lib. 10. Comment. in cap. 12. eiusdem.*

IX. Christum secundum animam vere descendisse ad inferos, & tamen nihil istic passum.

COrpus (Christi) iacebat in tumulo, ipse autem inter mortuos liber, remissionem in inferno positus,

fitis, soluta mortis lege donabat.

Et mox:

Mortem tribuitis sapientiæ, de qua abyssus dicit: Non est in me. Mare dicit: Non est mecum. Nō dicit cælum: Non est in me. Nō enim abyssus sed Patri dixit: * In manus tuas commendo spiritum meum. Ipsa anima & si fuit in abyssus, iam non est, quia scriptum est: * Quoniam non relinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuū videre corruptionem. Tom. 2. lib. de dominicæ incarnationis sacramento, Cap. 5.

* Luca 23.

* Psal. 15.

Christi anima in inferno fuit, sed ab inferno detineri non potuit.

Hominum interitum dolens diuina censura, non per seruum vatem, nec per angelum inuisibilem, sed ad hoc per substantiam humanæ carnis, in homine Deus veniens habitauit, vt honestam viuendi formam mortalibus daret, & temporarijs æternam in se credentibus vitam, exemplo suæ mortis ac resurrectionis aperiret. Vt enim incredulitas & simulacrorum cultus, cœli aditum clauferat, ita inferni baratrum præuaricatoribus perfidia procurarat. In quorum supplicijs vsque ad aduētum Saluatoris Domini Iesu Christi, diabolus per mortem regnauit, donec humanæ carnis ad Deum attemperata substantia, immaculatum corpus conditioni mortis addidit. Expers peccati Christus, cū ad tartari ima descendere, feras inferni ianuasque confringens, victas peccato animas mortis dominatione destructa, è diaboli faucibus reuocauit ad vitam, atque ita diuinum triumphum æternis characteribus est conscriptum, dum dicit: * Vbi est mors aculeus tuus? Vbi est mors victoria tua? Tom. 2. lib. de mysterio Pasche, Cap. 4.

Christus ad ima tartari descendit, vt feras inferni cōfringeret, et animas patriũ è diaboli faucibus reuocaret ad vitam.

* Osee 13.

* Psal. 87.

Satis ergo claret, & solū Deum nō esse Patrem sine Filio, & solum Deum non intelligi Filium sine Patre. In quo autem factus sit, per os sancti Patriarchæ locutus asseruit dicens: * Quia repleta est malis anima mea, & vita mea in inferno appropinquauit: Aestimatus sum cū descendentibus in lacū, factus sum sicut

*Anima Christi
sibi non diuini-
tas repleta est
malis.*

sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Ethic
sicut homo, inquit, non sicut Deus, factus sum. Et re-
pleta est malis anima mea. Anima utique, non diui-
nitas. Factus est in eo in quo erat infernus debitus,
factus est in eo in quo cum alijs estimatur, diuinitas
enim similitudinem collationis abiurat, & tamen in
ipsa carne morti obnoxia maiestatem aduerte diui-
nitatis in Christo. Et si factus est sicut homo & sicut
caro factus est, tamen inter mortuos liber, & liber
sine adiutorio. Sed quomodo hic sine adiutorio fu-
isse se Filius dicit, cum supra dictum sit: * Posui adiu-
torium super potentem? Ergo & hic distingue natu-
ras. Adiutorium caro habet, diuinitas non habet.
Liber igitur est qui mortis vincula nesciuit, non ca-
ptus ab inferis, sed qui operatus sit in infernis: sine
adiutorio est, quod non per nuncium, neque legat-
um, sed ipse per se Dominus saluum fecit populum
suum. Tom. 2 lib. 3. de fide, Cap. 3.

* Psal. 88.

*Christus in
inferno nihil
passus est, sed
diuinam suam
maiestatē istuc
ostendit.*

Prope es Domine, & omnia præcepta tua veri-
tas.] Denique David sciens illum ubique esse, & im-
plere cælum & terram & maria, ait: * Quò ibo à spi-
ritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in
cælum, tu ibi es: si descendero in infernum, ades. Si
sumsero pennas meas ante lucem, & habitem in no-
uissimo maris, etenim ibi manus tua deducet me, &
tenebit me dextera tua. Quàm cito significauit ubi-
que Deum esse: & ubi est Dei spiritus, ibi Deum esse:
& ubi est Deus, ibi spiritum Dei esse præsentem. Quo
loco indiuidua copula Trinitatis expressa est. Siqui-
dem hæc per os Prophetæ locutus est Dei Filius in
persona hominis locutus, qui per incarnationem de-
scendit in terras, per resurrectionem ascendit in cœ-
lum, per corporis mortem penetrauit infernum, vt
solueret alligatos. Tom. 4. Sermon. 19. in Psal. 118.

*Christus pene
trauit mortē
vt solueret al-
ligatos.*

X. Christum in infernum descendisse vt
inde animas beatorum eriperet.

Propter

Propter quod dicit: Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatē, dedit dona hominibus.] Hoc scriptum est in psalmo sexagesimo septimo. *Donna* tamen hæc post triumphos cœpit largiri. Vincēs est enim mortem exaltatus in cruce, sicut ipse dixerat. Ait enim: *Cū exaltatus fuero à terra, omnia trahā ad me. Exspoliavit inferos, cū captiuos quos ex præuacatione Adæ, aut proprijs captos peccatis, in conditione tenebant, abstulit consentiētes sibi, & ascendēs inde in cœlos induxit. Ex quibus aliquanti resurgentes in corporibus, multis apparuerunt ad testimonium euictę mortis, vt qui forte Christi resurrectionem credituri nō essent, ex horum resurrectione quos mortuos scirent, rei fierent. Hos enim viderunt quos cōgnoscerent dudum vixisse: quamuis captiui inuiti & alieni ducantur, Saluator tamen & suos duxit & volūtarios. Apparentia enim sua dum lacessit desiderantes liberari, cepisse dicitur. Quōd autem ascendit, quid est nisi quia etiam descendit in inferiora terræ.] Verum est, quia ideo descendit, vt ascenderet, non sicut hominēs qui ad hoc descenderunt vt illic remanerent. Ex sententia enim tenebantur apud inferos, quæ sententia Saluatorem tenere non poterat, quia vicit peccatum. Triumphato ergo diabolo descendit in cor terræ, vt ostensio eius prædicatio esset mortuorum, vt quotquot cup di eius essent, liberarentur. Nec poterat non ascēdere, qui ad hoc descenderat, vt vi potestatis suæ calcata morte, cum captiuis quorum causa pati se permisit, resurgeret. *Tom. 5. in cap. 4. Epistola ad Ephesios.*

* Ioan. 12.

Infernū Christus exspoliavit.

CAPVT QVINCTVM

De Spiritu sancto.

I. Spiritum sanctum esse Deum.

Sed ipse Petrus, in eo quod proposuimus exemplo, præmisit Spiritum sanctum, & postea dixit Spiritum